

Corin Braga: Dragi prieteni, am plăcerea să vi-o prezint pe colega noastră de la Timișoara, Adriana Babeți, care, ca o bravă urmașă a strămoșelor sale amazoane, ne va vorbi despre uriașul său proiect în lucru de abordare comparatistă a figurii mitice și literare a amazoanelor. Adriana, îți dau cuvântul (și spada – adică stiloul, sau microfonul...).

Adriana Babeți: Maestre, armele și literele, strategia și retorica, sunt unul și același meșteșug sau sunt două meșteșuguri diferite? De acolo am început. De la acest topos, „arme și litere”, trecut, cum îl menționează și Adrian Marino într-un amplu studiu, prin toate artele poetice și prin multe din textele Evului Mediu, Renașterii și Barocului, culminând cu *Don Quijote*. În buna mea tradiție, l-am lăsat baltă la un moment dat, ca să mă dedic, preț de vreo doi ani, acelor figuri reale din istoria umanității care au mânăuit deopotrivă și armele și literele. Din toată truda s-a ales un paragraf în cartea despre amazoane și o comunicare științifică la o conferință despre Cervantes. Din acest catalog al scriitorilor oșteni din toate timpurile aș putea scoate o carte de vreo 150 de pagini. În ordine alfabetică, primul ar fi Alain, iar ultimul – Zwingli. Dar studiul cu pricina mi-a veștejit complet interesul pentru amazoane, primul model pe care mi-l alesesem ca să mă îmbărbătez, fiindcă pentru a scrie o carte despre arme și despre litere aveam nevoie, ca de un scut, de un model protector. Ce putea fi mai convingător decât o amazoană? Numai că, în comparație cu bărbații reali care și scriau, și luptau, femeile acestea plătuite de mințile scriitorilor și artiștilor cam păleau ca model. Cel puțin așa am simțit atunci, la finele anilor 80.

Apoi a venit Revoluția și s-au petrecut mari schimbări în viețile multora dintre noi. Eu am intrat în învățământul superior, am început să predau literatură comparată și interesul academic a mers spre alte zone. Întâi, am încheiat un doctorat despre Dimitrie Cantemir, la care lucrasem cam 20 de ani. Apoi am deschis „dosarul” Europa Centrală, într-o complementaritate fertilă cu interesul pentru sud-estul balcanic. Fundația „A Treia Europă”, șirul de antologii, de studii și traduceri, dar mai ales proiectul unui dicționar al romanului central-european din secolul XX mi-au acaparat energia vreo 10 ani, începând din 1997. Între timp, la o comandă a editurii Polirom, am tradus, conceput și prefațat o antologie despre dandysm și, în 2004, am predat editurii un volum personal, *Dandysmul. O istorie*. La câțiva ani după apariția acestei cărți despre bărbații efeminați, m-am gândit că, urmând ideea unei tipologii m/f, n-ar fi rău să mă reapuc de povestea acelor femei virilizate și, în consecință, cam de cinci ani lucrez întins pe tema lor.

În momentul de față, cartea, care va apărea tot la Polirom, în aceeași colecție, are cam un milion cinci sute de mii de semne, fără să fie încheiată, cu două capitole la care încă lucrez. Deci presimt că o să fie o carte de vreo șase-șapte sute de pagini, cu tot cu bibliografie. Am însă o problemă de ton, pe care aș dori să o discut mai la sfârșit cu dumneavoastră. Cartea are următoarea structură, cam bătută în cuie. Titlurile capitolelor sunt belicoase, extrase dintr-un dicționar de termeni militari. Iar incipitul nu are cum să nu fie o „Îmbărbătare”, visul meu mai vechi. Chiar așa se numește primul capitol, cu manevrele, cu dublele comenzi, care spune foarte pe scurt chiar povestea acestei cărți. După care, într-un capitol masiv, „Atac”, încep să se desfășoare, blindate cu o bibliografie care m-a covârșit, recunosc, următoarele subcapitole, după cum urmează: întâi, numele. Deci „Onomastikon”. Apar explicate

acolo toate cele 16 variante etimologice ale cuvântului *amazonai* (amazoane), din greaca veche până în persană. O parte din acest capitol a apărut în *Dilemateca*.

După ce am lămurit (sau cred că am lămurit) problema numelui, am trecut la genealogie: tata și mama, în subcapitolul „Ares și fiicele. E vorba acolo despre „Tata Războiă” și despre „Mama. Strateia sau Harmonia?”), dar și despre două zeiță sub emblema cărora ar sta amazoanele, una ca zeiță-cult, Artemis, cealaltă, Atena-Areia, vrăjmașa lor. Apoi, un alt capitol, „De neamul amazoanelor”, trece în revistă ipotezele formulate de mitografi, istorici, poeți epici, poeți lirici din Antichitate, cu privire la obârșia amazoanelor. Iar în „Amazonland”, un capitol foarte întins, am încercat să sistematizez cât de riguros am putut, pe baza unei bibliografii ample, topografia amazonică. Un fragment a apărut în volumul prefațat chiar de Corin Braga și realizat în 2010 de Andi Mihalache, la Editura Universității „Al. I. Cuza” din Iași, *De la fictiv la real. Imaginea, imaginarul, imagologia*.

I-ar urma două capitole care ar proiecta amazoanele în timp, de data aceasta. Unul ar fi un fel de *Timeline*, intitulat „Vârstele amazoanelor” și ar urmări modul în care sunt reprezentate în imaginarul occidental amazoanele, din antichitate până în zilele noastre, în literatura și arta din zona *pop culture* (romane populare, benzi desenate, seriale tv, filme etc.). Și apoi un „Contraatac”, în care dau cuvântul istoricilor, arheologilor și antropologilor, ca să pot răspunde la întrebarea „Amazoanele – o poveste?”

Alte două capitole, care cred că s-ar citi cu plăcere, deoarece am scris cartea și pentru un public mai larg, se cheamă „Încercuire” și „Asalt”. În „Încercuire” am făcut bilanțul marilor fapte amazonicești; de fapt, e un fel de *Amazonsaga*, unde trec în revistă războaiele purtate de aceste femei aprige împotriva atlanților, a gorgonelor, a lui Dionysus și bacantelor, împotriva lui Belerofon sau Heracle, a lui Tezeu și Ahile, a lui Cyrus și Alexandru Macedon. Dincolo de marile campanii militare duse pe vremea când amazoanele se organizau în imperii și regate, tot în acest capitol apar și alte tipuri de înfruntări individuale, corp la corp: duelurile (amoroase sau nu), luptele pe puntea corăbiilor sau în arene. Se adaugă vânătoarea, pirateria, dar și câteva treburi pașnice (întemeierile de cetăți, organizarea legilor). După cum, la finele acestui capitol apar două din marile și complicatele teme pe care se desfășoară saga amazonică: relația cu bărbații și maternitatea.

Ar urma un capitol care, după părerea mea, e cel mai atrăgător pentru marele public. Se numește „Asalt” și e dedicat stilului amazonic, de la bodybuilding, cu o întreagă istorie despre corpul amazoanelor, despre povestea cu sâni amputați / neamputați, despre exercițiile pregătitoare de război. Unul din subcapitole e despre dietetica amazoanelor („Ce mâncau amazoanele”), altul despre cum mânuiau arcul, lancea, securea, spada; altul, despre cum călăreau sau despre cum se îmbrăcau („Casa Dior”). Urmăresc chiar „Linia modei”. De la ce veșminte, încălțări, bijuterii purtau, la ce farduri, frizuri, travestiuri

Corin Braga: ... paraphernalia șamancelor și vrăjitoarelor adusă la zi cu epoca noastră...

Adriana Babeți: Chiar așa cum spui. Pentru ca în final să apară în trombă două segmente provocatoare: „Dar Eros?” și „Amor înfocat, sex sălbatic”. Nu vrei să știi cum se intitulează câteva din subcapitole! „Pururi fecioare?” sau „Neprihănite bătrâne” sau „Virginități pierdute” sau „Nimfomane și sadice” sau „Masochiști de serviciu” sau „Suratele. Lesbos club”.

Sigur, mare parte din titluri și subtitluri nu sună prea academic, ci mai mult atractiv, ca să capteze un public cât mai larg. Știința – câtă e – e susținută de o bibliografie uneori sufocantă, de sute de trimeri în subsol și de o rigoare a construcției. Am ținut însă din răspuțeri să scriu o carte prietenoasă ca stil. Cred că se poate face știință serioasă și cu o brumă de bună dispoziție.

Și acum, ceva despre capitolul din care am extras acest fragment și pe care vi l-am trimis spre dezbatere. Are de totului tot cam 100 de pagini și, după știința mea, e primul excurs, în galop, evident, prin toată literatura și arta lumii, de la începuturi și până la ultimele jocuri video, care le tematizează într-un fel sau altul pe amazoane și variantele lor restilizate, remitzate în zilele noastre. Structura capitolului e dată de marile epoci istorice și culturale în care modelul amazonic a fost pus în discuție într-un fel sau altul. Acest capitol a fost cel mai greu de realizat, deoarece materialul documentar este imens, iar detectivistica – făcută mai ales pe cont propriu – a fost pe cât de plăcută, pe atât de istovitoare, pentru că a durat mult. Deci ca să pot să scriu, de pildă, câteva rânduri despre cum apar amazoanele în *La Belle Epoque* sau în perioada fascismului italian sau în nazism sau în bolșevismul anilor 20, deci pentru un paragraf și câteva nume am citit câte cel puțin două săptămâni pentru fiecare. Nu regret, pentru că am și învățat o mulțime de lucruri. Capitolul s-a organizat cu un *Timeline* intitulat „Vârstele amazoanelor”. Iată subtitlurile bilanțului pe epoci: „Înapoi la antici”, „Creștinism contra amazoane”, „Renașterea și noile *viragos*”, „Pe graniță. Barocul”, „La umbra Luminilor”, „Șocul romantic”, „Femeile virile, Stendhal și Balzac”, „Dar amazoanele decadentilor”, „Trei dandy și toți trei”. Am supus atenției voastre, cu inima strânsă de îndoială, mă rog, dar și cu emoție, subcapitolul „Secolul XX și amazoanele pentru toți”. În volum i-ar urma un segment nu foarte întins, dar la care am lucrat șase luni, cu o plăcere nebună, „Zoe, fii bărbată sau amazoneritul la români”. Nici nu aveți idee ce fac românii cu amazoanele și cum apar ele în literatura noastră. Nu vă ascund, sunt foarte mândră de această detectivistică a mea, de felul în care le-am dibuit pe războinice. Ultimul roman pe care l-am pomenit, fără să-l fi citit, însă, e al unei doamne din Cluj. Cartea a apărut la editura Dacia. Se cheamă *Surori pe veci, amazoane* și e un roman SF.

Sanda Cordoș: E romanul din 2006 al Ancuței Mărieș.

Adriana Babeți: Așa-i. L-am inclus în seria utopiilor negre ginecocratice, ca să folosesc un termen adecvat. Sunt contrautopii pe care le produc în perioada interbelică, nu foarte des, și autorii români și, culmea, ardeleni. Sau bănățeni. E interesant ca tip de viziune, chiar dacă ne găsim în fața unei literaturi de mic calibru estetic.

Finalul cărții desfășoară o „Paradă” (chiar așa se numește capitolul), dedicată marilor figuri războinice, de la Pentesileea, Camilla, Brunhilda, Clorinda, Marfisa, Bradamante, Velleda, Jeanne d'Arc, Domnișoara de Maupin, până la Albertine a lui Proust și Orlando al Virginiei Woolf. Dar aș merge mai departe, până azi, la eroinele din *pop culture*, din benzile desenate, din filmele și romanele unde noile întruchipări ale amazoanelor fac ravagii. După care, ca la cartea militară, la capătul capătului, extenuată de atâtea bătălii, mă înfățișez cititorului cu o „Retragere”, scrisă la persoana întâi, o confesiune, un scurt jurnal de front. Și, în final, nu știu de ce, îmi vine să compun o „Capitulare”. Aș vrea să știți, însă, că – după marii strategii – și retragerea e tot o formă de luptă.

Adevărul e că mi-ar fi plăcut să vin în fața voastră și să dezbatem la Phantasma un capitol din carte, care, din păcate, nu e terminat. Se numește

„Contraatac” și trece tema amazoanelor prin câteva câmpuri ale științei care s-au oprit pe suprafețe mai mari, mai mici, asupra ei: mitografie, istorie, arheologie, antropologie culturală, psihanaliză, studii de gen, teologie. Ba chiar etologie (și mă gândesc aici la studiile unui Maurice Maeterlinck despre viața albinelor și furnicilor). Sunt câmpuri teoretice pe care le controlez parțial, deci îmi asum toate riscurile interpretării.

Corin Braga: Îți mulțumim, Adriana, că ne-ai dezvăluit laboratorul tău de creație și de concepție. E o temă de comparatism clasic, i-aș spune, de tematism care are pretenții de exhaustivitate, chiar dacă câteodată exhaustivitatea trebuie înlocuită cu reprezentativitatea. Sigur că nu aveai cum să cuprinzi, mai ales în secolul XX, chiar toate personajele. De exemplu, eu sunt frustrat că n-ai citat-o pe Jessica Alba în *Îngerul întunecat...* (Râsete) Ce să fac, am și eu preferințele mele... Așa încât, acolo unde exhaustivitatea devine imposibilă, este suficientă demonstrația prin cazuri reprezentative. Dar, ca să înaintez către... nu atât o întrebare, ci un comentariu, voiam să întreb dacă această istorie a amazoanelor pe care o retrasezi, cel puțin din cât rezultă din fragmentul pe care ni l-ai dat, nu coincide, parțial, cu o istorie a emancipării femeilor. Mă gândesc la o uriașă sinteză, apărută în anii 2000, *A History of Women*, în cinci volume, la Belknap.

Adriana Babeți: Te referi la *Storia delle Donne in Occidente* de Georges Duby și Michelle Perrot, publicată inițial în italiană în 1990.

Corin Braga: Eu am citit-o în varianta americană, tradusă în engleză. Așadar, din ce ai prezentat, mi se pare că amazoanele sunt o figură simptomatică, precum o hârtie de turnesol, pentru reacția unor civilizații, pentru atitudinea unor societăți față de imaginea feminină și față de rolul femeii în acea societate. Sigur că istoria pe care o panoramezi este extraordinar de lungă și ea admite o serie de nuanțe, care toate își merită interesul aparte. Astfel, tipologia pleacă de la miturile Antichității, homerice și clasice, când amazoanele se află în zone cât de cât în contact cu Europa, Scitia, Sarmatia, Troia și Orientul apropiat, până la Antichitatea târzie, când, începând cu Herodot și trecând prin toți marii erudiți, Pliniu, Solinus, Martianus Capella, se constituie o materie a unei Asii fabuloase, unde amazoanele sunt așezate alături de multe alte rase monstruoase. Moștenire care va fi pe urma preluată, prin Isidor de Sevilla, de tot Evul Mediu, și care va ajunge până la Brunetto Latini, Vincent de Beauvais și toți marii enciclopediști, transmițând o imagine stereotipizată a amazoanelor. Stereotipizarea are loc chiar la nivel de imagine, desenele care însoțeau aceste enciclopedii aproape că se copiau unele pe altele, folosind un șablon de reprezentare, ceea ce ar permite acum un studiu de iconologie în genul celor făcute de Panofsky. Pentru ca după aceea, în Renaștere și epoca clasică, ele să populeze o serie de *voyages extraordinaires*, dar și insule utopice sau distopice, pentru a ajunge în Romantism...

Adriana Babeți: Da, da, da. E perfect adevărat ce spui.

Corin Braga: Abordarea ta ne permite așadar să urmărim diverse etape de evoluție a unei concepții dominante, cea patriarhal-masculină, despre o figură subiacentă, figura femeii. Cu asta mă apropii în sfârșit de comentariul-întrebare pe care voiam să ți-l fac. Spuneai chiar în introducerea prezentării tale că, după ce ai scris volumul despre dandy, așadar despre bărbații efeminați, aici te ocupi de imaginea femeilor bărbătizate

sau virilizate. Întrebarea este: ce sunt amazoanele, o imagine a femeilor despre ele însele sau o imagine mai mult sau mai puțin contrastivă ori compensatorie a unui public mai degrabă masculin care proiectează în figura amazoanelor, cel puțin în Antichitate și-n Evul Mediu, propriile sale obsesii, fobii, spaime? Societăți care proiectează în figura amazoanelor un fel de culpabilitate, față de ceea ce nu le este permis femeilor într-o societate patriarhală, fie că e cea homerică, fie că e cea iudeo-creștină.

Așadar, ar fi vorba de o imagine compensatorie pentru femeile care vor să-și acorde un alt statut, himeric, prin aceste amazoane, sau de o imagine care exprimă spaima bărbaților de a nu se vedea concuși – o spaimă inconștientă, sau mai exact ținând de o *mauvaise conscience* – de către cele pe care le marginalizează în viața de zi cu zi? Imaginea care-mi vine cel mai rapid în minte și mi se pare emblematică în sensul acesta este cea a *lunii pe dos*, în care rolurile din lumea noastră se inversează, inclusiv cele de gen. *Mundus inversus* este locul unde nu numai că toate lucrurile cresc cu capul în jos și ploaia curge de jos în sus, plantele cresc invers, oamenii stau cu capul în jos, dar și relațiile umane și sociale sunt răsturnate. Astfel, în Renaștere apar o serie de caricaturi în care profesorii sunt bătuți de elevi, măgarii călăresc oamenii și, iată, bărbații cos și stau la cratiță și femeile îmbrăcate în armuri pleacă la război. Lumea aceasta pe dos era o formă de critică inversă, printr-o oglindă deformată, a societății europene, punând foarte bine în evidență fantasmalele unui inconștient colectiv care lucrează în contrapartidă cu conștiința. Deci, ca să-mi închei tot excursul, întrebarea era: crezi că figura amazoanelor e o imagine compensatorie din partea publicului feminin sau mai degrabă o imagine acuzatoare și fobică din partea unui public preponderent masculin?

Adriana Babeți: Primul text despre amazoane datorat unei femei apare abia la începutul secolului al XV-lea și îi aparține Christinei de Pizan. În *Cartea Cetății doamnelor*, această minunată scriitoare realizează, între altele, un fel de catalog al eroinelor războinice din Antichitate. Acesta e un text absolut formidabil pentru epoca în care e scris. În rest toate textele vechi, cele ale antichității greco-romane și toate textele medievale în care e vorba despre amazoane, sunt datorate exclusiv bărbaților. Mă refer la textele literare și la toate reprezentările artistice care au putut fi recuperate (picturi pe obiecte de utilitate prioritar masculină, cum ar fi cupele sau hydriile, dar și basoreliefurile și sculpturile). Toate sunt rezultatul unei elaborări artistice masculine. Practic, cuvântul femeilor despre acest subiect care le privește direct e blocat până în Renaștere, până în acel 1404, când își termină Christine de Pizan extraordinara carte. Se pare că amazoana e o fantasmă masculină, iar grecii sunt primii care elaborează un mit și care pun în operă, nu la propriu, ci la figurat, ceea ce un amazonolog francez, Alain Bertrand, numește arhe-mitul amazonic. El este formulat pentru prima dată în cel puțin în 10-15 variabile de greci și preluat apoi de romani.

Numai că se poate proba prin studiile datorate specialiștilor în mitologie caucaziană sau în mitologie extrem-orientală că asemenea reprezentări ale unui feminin războinic au existat și în zonele cu pricina. Extensia temei e deci imensă și ceea ce am putut observa e că acolo unde apar aceste povești cu femei războinice, organizate în grupuri sau nu, se regăsesc câțiva invarianți mari, ca niște linii de forță comune. Iar miturilor respective li se suprapune uneori o realitate istorică documentabilă.

Oricum, specialiștii care vin dinspre psihologia abisală, freudieni și chiar jungieni, susțin că poveștile cu femei virilizate, războinice, sunt fantasme masculine,

expresia unor spaima ancestrale, viscerele. Pe de altă parte, e de luat în seamă și ce spun antropologii. Să nu uităm că grecii le proiectau pe amazoane în ținuturi barbare, extrem de îndepărtate în raport cu nucleul civilizației lor, în ținuturi rezervate prin excelență Celuilalt monstruos și unui întreg repertoriu teriomorf. Logica pare destul de simplă. Ca să te poți înțelege mai bine, ai nevoie să îți reprezinti ceva aflat la antipodul tău. Dacă barbarul e un grec „pe dos”, atunci amazoana va fi de trei ori diferită: o dată pentru că e barbară, apoi pentru că e femeie și, mai mult, e o femeie cu totul diferită de ceea ce intra, pentru greci, în tiparele femininului (e nu doar egala bărbatului, ci și vrăjmașa lui, căci asta înseamnă *antiáneirai*, epitetul care le caracteriza de obicei).

Așa se explică de ce ele sunt proiectate în ținuturi îndepărtate și extrem de diferite de Grecia (*exotikos*). Începând cu Diodor din Sicilia, care le plasează în Libia pe cele mai vechi amazoane, până la întreaga pleiadă de istorici care le așază în Nord-Centrul Turciei de astăzi, pe râul Termodon. Mă rog, pentru amazonologi lucrurile acestea fac sens, dar până le-am adunat pe toate și le-am pus pe o hartă, ca să le reperiez mai bine, mi-a trebuit destul timp. Am folosit o hartă adevărată a lumii antice pe care am agățat-o de bibliotecă. Acoperea toate cărțile, dar, o vreme, am stat în fața ei ca în fața unei hărți militare, cu stegulețe înfipite în inima regatelor amazonice și cu săgeți autocolante care îmi arătau mișcările de trupe.

Corin Braga: Unii inventează și insule, Amazonia, insule de femei și de bărbați, Femeniile...

Adriana Babeți: Marco Polo vine cu prima reprezentare a acestor Femenii, așa se numesc ele, insulele Femina și Mascula, plasate în Extremul Orient, în zone nerecuperabile pe hartă sau în zona Sumatrei. Iar grecii le proiectau fie în sălbăcia barbară a ținuturilor scite sau în zona de la gurile Donului de astăzi. Sau, dacă vă uitați pe hartă, în actualele republici caucaziene, un alt spațiu emergent al acestui imaginar amazonic. Oricum, puse cap la cap, toate reprezentările amazonice datorate antichității greco-romane sunt, cu câteva mici excepții, produsul unei viziuni androcrate, cu valori bine conturate.

Mihaela Ursa: Te-a interesat, de pildă, să urmărești, în cazul amazoanelor concrete, fie ele regine sau piratese, cum apar ele în istorii, sigur, atât cât sunt accesibile în documente? Și cum sunt apoi mobilizate în reprezentări literare sau de altă factură? Pentru că una e istoria nu știu cărei piratese care moare la 67 de ani cu arma în mână, după ce n-a fost recunoscută ca fiind femeie, și alta e reprezentarea ficționalizată în *Pirații din Caraibe* a unei piratese voluptuoase, ultra-feminine, care adaugă și senzualitate și sexualitate la toate atributele acelea războinice. Și asta se întâmplă pentru că aici, în momentul în care analizezi mecanismul de ficționalizare a unei realități istorice, intervine într-adevăr ceea ce spunei, proiecția mai degrabă a unui imaginar masculin vizavi de ce ar fi bine să fie o amazoană...

Adriana Babeți: Sigur că reprezentările diferă semnificativ de la o epocă la alta, dar dacă fac bilanțul scrierilor propriu-zise, fie că ne referim la texte literare, majoritatea cam de mâna a doua, astea mai degrabă din pop culture, fie la producțiile plastice și la filme, autorii sunt în proporție de 90 la sută bărbați, dacă asta e problema. Deci chestiunea e chiar foarte interesantă. Între foarte puținele prozatoare pe care le-am recuperat, autoare care cad perpendicular pe temă, nu oblic, deci au personaje fie din repertoriu amazonic, fie stilizate, extrem de puține sunt de un calibru estetic real. În

secolul XX le-aș pomeni pe Virginia Woolf, cu *Orlando* al ei, sau pe Marguerite Yourcenar, cu *Focurile*. Sau pe Maxine Hong Kingston, cu *Femeia războinică*, tradusă și la noi. Li s-ar adăuga Christa Wolf și Monique Wittig. Sigur, trebuie pomenită Simone de Beauvoir, cu manifestul ei din 1949, dar *Al doilea sex* e un eseu militant, nu proză. Iar dintre regizoarele din perioada postbelică favorita mea e laureata cu Oscar (pentru filmul *Hurt Locker*) Kathryn Bigelow, e prima regizoare care realizează primul film polițist de tip thriller, *Blue Steel*, cu o super femeie-polițist investigator.

În rest, toate producțiile artistice sunt masculine, deci în mod obiectiv vorbim despre proiecții modificate etapă de etapă. E foarte interesant. Ne-am aștepta de pildă ca în Renaștere, când ar trebui să aibă loc un fel de revigorare a emancipării umane, să se întâmple lucruri ciudate, ambivalente, atunci când scriitorii le dedică fragmente sau cărți întregi amazoanelor. Iată-l de pildă pe Boccaccio, care semnează una din cele mai primate cărți în epocă, rapid tradusă, un fel de catalog al marilor femei, care e plin de războinice. El le aduce acestora un adevărat elogi, pentru ca, la doar câțiva ani după aceea, cuprins parcă de remușcare, să scrie *Corbaccio*, unul dintre cele mai misogine texte care au apărut vreodată.

Toate epocile prin care le-am pus să circule pe amazoane sunt inițial descrise, măcar în câteva paragrafe, prin ceea ce ține de contextul general, un context de istorie culturală, socială, politică. Lucrurile sunt extrem de interesante și de mare folos mi-a fost volumul pe care îl amintea Corin, *Storia delle Donne...*, *Histoire des femmes en Occident*, coordonată de Georges Duby și Michelle Perrot, dar apărută inițial în Italia și apoi tradusă în Franța. Sunt cinci (sau patru, în funcție de ediție) volume impresionante, dar care le dedică amazoanelor propriu-zise doar cinci pagini. Viziunea e de tip *Annales*, prin recuperarea unor teme de interes istoric privind această variabilitate a prezenței feminine, a reprezentării de sine sau din perspectiva alterității masculine. E acolo și o istorie a emancipării feminine.

Ruxandra Cesereanu: Voiam să te întreb și eu o chestiune de mentalitate care, într-un anumit fel, cred că are legătură cu întrebarea lui Corin și a Mihaelei. Faci vreo relație, vreo legătură, când încerci să interpretezi la nivel de mentalitate, între amazoane și variatele proiecții asupra vrăjitoarelor, în special în Evul Mediu și din perspectiva Inchiziției? De ce te întreb? Sunt amazoanele o fantasmă a mentalului masculin care resimte o anumită culpabilitate *gender* (și socio-politică) și atunci construiește acest tip de fantasmă? E foarte interesant faptul că, în timpul Inchiziției, de pildă, există o serie de documente atestate cum că schingiuirile la care erau supuse așa-numitele vrăjitoare, înainte de a fi arse pe rug, implicau și un control al vaginului prin care se verifica presupusa „copulare cu diavolul” a acestor femei. Fac legătura cu felul în care amazoanele sunt proiectate, în acest mental masculin, ca fiind desexualizate și, totuși, ele își păstrează în același timp un alt tip de sexualitate (exotic), în care bărbatul e supus, ca ființă inferioară. Or, în mod fantasmatic, presupusele vrăjitoare erau controlate, iar schingiuitorii erau secondăți de niște doctori care erau cunoscători ai organismului feminin atunci când făceau aceste controale de verificare a presupusei „copulări cu diavolul”. Acești doctori (sau controlori de vagin) se ghidau după anumite semne, dacă, de pildă, organismul respectiv avea niște denivelări sau mărci; și indiferent ce găseau, orice era considerat ca fiind o dovadă a „copulării cu diavolul” la nivel fantasmatic desigur, iar femeile erau considerate vinovate. Deci nu atât bolboroselile sau vrăjile lor sau ceea ce se atesta despre ele la nivel oral, la nivel de limbaj, la nivel de incantație conta neapărat, ci verificarea extremă a organelor intime pentru a fi dovedită atingerea lor sexuală de către diavol,

concretizată prin găsierea în organismul acelor femei a orice ar fi fost considerat atipic sau anormal.

Ovidiu Pecican: Însemne, negi sau chestii din astea.

Ruxandra Cesereanu: Iar dacă femeia acuzată avea o problemă intimă (o boală) sau o malformație, aceasta era din start pusă în contul diavolului, iar femeia cu pricina era automat arsă pe rug, indiferent dacă ea mărturisea sau nu vreo atingere din partea diavolului. Mă întrebam dacă faci sau nu la nivel de mentalitate cumva o legătură între proiecțiile fantasmale asupra amazoanelor și, iată, proiecțiile construite de Inchiziție asupra vrăjitoarelor...

Adriana Babeți: Nu prea fac, fiindcă repertoriul medieval e din start ostil reprezentărilor amazonice, deoarece cultul marial intră în directă coliziune cu tot ceea ce propune amazoana ca model de comportament, ca profil moral și așa mai departe. Cultul Fecioarei intră în totală contradicție cu amazonismul, fiind, în fond, expresia unei legi a tatălui, iudeo-creștine. Nu evit răspunsul, dar aș sublinia că în medievalitatea scandinavă, ca și în cea a unei părți din zona central-europeană, cultul femeii războinice e încă puternic, aceste regiuni fiind între ultimele creștinate din Europa. Acolo, politeismul și anumite culte matriarhale întrețin și perpetuează modelul războiniceii. Ar fi vorba, în țările nordice, despre walkirii, de prezența unei Brunhilda în panteonul germanic, dar și de fecioarele războinice din Boemia, conduse de Libuše și Vlasta.

Dar nici în textele care le celebrează pe cele de mai sus și nici în alte scrieri medievale amazoanele nu sunt corelate explicit vrăjitoarelor. Poate doar oblic, prin caracterul lor diavolesc, total opus întru chipărilor Fecioarei. S-ar putea extinde studiul, dar pentru asta aș avea nevoie de foarte mult timp. E vorba despre acele miniaturi, anluminurile care însoțesc manuscrisele cronicarilor din prima și a doua cruciadă, și unde apar mici inserturi care le reprezintă făcând cele mai incredibile atrocități. Aș zice că acolo e, într-adevăr, un fel de eșapator, de mecanism deflator pentru bărbații care le imaginează echipate în armuri, cu tot soiul de arme, mutilându-și fetele, torturându-și prizonierii. Apar acolo toate acele locuri comune terifiante, gen *Liber monstrorum*, atribuite și amazoanelor, și vrăjitoarelor.

Ovidiu Pecican: Deci imaginarul amazonic e hipercenzurat, în Occidentul medieval cel puțin...

Adriana Babeți: Da, e hipercenzurat. Cu excepția repertoriului nordic, cum am spus. Un caz aparte e al Ioanei d'Arc, supranumită „amazoana creștină”, ceea ce e o contradicție în termeni. Din prototipul amazonic ea își păstrează doar castitatea și curajul pe câmpul de luptă. În rest...

Anca Hațiegan: În ce măsură disimularea este o tactică specifică amazoanelor? Mă gândesc la un film, *Albert Nobbs*, cu Glenn Close, în care am înțeles că e vorba despre o femeie care se travestește în bărbat ca să aibă acces la un stil de viață interzis femeilor – mă rog, nu știu dacă povestea e spusă într-un context din acesta eroic...

Ovidiu Pecican. Ana Ipătescu e și mai tare, pentru că ea nu se mai deghizează în bărbat.

Anca Hațiegan: Ea recunoaște că de fapt e bărbătoasă pentru că...

Sanda Cordoș: ...cred că e mai mult un fel de teatralitate...

Adriana Babeți: Tema travestiului devine în cartea mea un subcapitol din „Casa Dior”, care inventariază o chestiune legată de *amazonstyle*, și anume vestimentația. Numai că travestiul e mult mai mult decât o chestiune de ținută vestimentară, de coafură și fard. Încă din textele istoricilor antici, din descrieri, ca și din imaginile păstrate (picturi, basoreliefuri sau statui) poate fi reconstituit echipamentul de război al unei amazoane. Sigur, depinde de obârșia amazoanei respective, pentru că într-un fel e îmbrăcată o războinică scită, altfel una tracă sau libiană. Dar oricum ar fi, echipamentul lor de război lasă doar în proporție de 50% să li se identifice sexul. Echipamentul standard ar fi asemănător celui hoplit, cu niște armuri care le ascund amazoanelor sânii, cu un coif care le acoperă complet pletele. Dar când apar dezbrăcate de armuri, în veșminte ușoare, niciunde nu apare figurată povestea eroinelor care și-au amputat un sân sau chiar amândoi. De unde și (falsa) etimologie *a-mazos*. Atunci când sunt descrise duelurile – de fapt, niște dueluri amoroase – dintre o eroină (Penthesilea sau Clorinda, de pildă) și un vajnic luptător, respectiv Ahile sau Tancredi, fecioarele războinice nu sunt propriu-zis travestite, ci doar au niște armuri și coifuri care le obturează identitatea de gen și de sex. Ele au gesturi și alură bărbătești, corpuri agile și extrem de puternice. Iar eroii cred că au față în față niște tineri luptători plini de curaj. În *Ierusalimul eliberat* al lui Torquato Tasso apare o scenă de tipică pentru ce am spus. Amazoana Clorinda îl înfruntă în câmp deschis pe viteazul Tancredi, fără ca vreunul să câștige. Bătăliei îi urmează o scenă calmă, chiar idilică: într-un luminiș, lângă o fântână. Acolo Clorinda își trage sufletul după luptă, își dă jos coiful și o parte din zale și i se înfățișează lui Tancredi, fără să știe, în toată splendoarea feminină. Acel *coup de foudre* trăit de erou îl va marca până la moarte. Deci, uneori, nu e vorba de travestiuri deliberate. Alteori, însă, da. Și asta se întâmplă și în ficțiuni, și în realitate. Pe de-o parte, ar fi jocurile perverse de curte, pe de alta, travestiurile unor femei curajoase care vor să urce pe corăbii sau să intre în armată, cot la cot cu bărbații.

Mihaela Ursa: Probabil că în acest capitol discuți și logica trecerii de la un sex la altul... Și aici voiam să spun că ai un șir de exemple documentabile sociologic, antropologic. De pildă, comunitățile de femei din Albania sau din India. În India sunt femei care trăiesc ca travestiți, ca un al treilea sex, și aleg dacă vor să se poarte ca niște bărbați sau ca niște femei, în funcție de contextul social în care vor să performeze. Sau în Albania, unde am înțeles că e o chestiune de absență sau de deficit de număr de bărbați. Este un film documentar al unei franțuzoaice, se numește *Tu serras un homme, ma fille*, în care li se ia un interviu acestor femei albaneze care sunt crescute de mici, sunt, cum să zic, programate de familiile lor să crească ca bărbați și nimeni nu le contestă rolul acesta de gen. De aici, sigur, o mulțime de drame, pentru că unele fete ajunse la maturitate nu vor să fie bărbați. E foarte interesant cazul acestor amazoane istorice, reale.

Adriana Babeți: Sigur, un subcapitol le-ar putea fi dedicat atunci când discut sexualitatea amazoanelor. Deci inclusiv formele de bisexuale, transsexuale ș.a.m.d....

Anca Hațiegan: Ar fi interesant de văzut cum au evoluat lucrurile în timp... De fapt, femeile vor să se departajeze sau să se integreze în lumea bărbaților – ca bărbați?

Adriana Babeți: Depinde de perioade, de felul în care procesele emancipatorii sunt obturate din diverse motive și de un întreg cadru legislativ. Dorința femeilor de a intra în lumile rezervate exclusiv bărbaților e legitimă. Ca și nevoia lor de a fi considerate egalele bărbaților. O poveste incredibilă, transformată în roman de Théophile Gautier, e cea a contesei Madeleine d'Aubigny, născută în 1673 și căsătorită cu nobilul de Maupin. După moartea soțului, deghizată, ea preia comanda armatei, devine unul din cei mai mari duelgii ai epocii, dar nu își trădează nici farmecul irezistibil de femeie, făcând ravagii printre bărbați ca actriță pe scena operei pariziene. Romanul lui Gautier, *Domnișoara de Maupin*, inspirat de această istorie, nu e o capodoperă, dar uimește prin finețea analizei. Un caz real și mai uimitor, rămas un mister până în ziua de azi, e cel al cavalerului d'Eon, trăitor în secolul al XVIII-lea. Silit de propria mamă să apară în societate, până la 18 ani, travestit în fată, el rămâne indecis amoros până când moare (la 83 de ani, în 1810, la Londra). Lumea îl cunoaște ca venerabila doamnă de Beaumont. Dar până atunci e diplomat francez, doamnă de companie la curtea țarinei, căpitan de dragoni. Se fac pariuri fabuloase cu privire la sexul său. Când moare, e trimis la Londra, la un fel de arbitru medico-legal, nici mai mult nici mai puțin decât Beaumarchais. Comisia condusă de el decretează: domnul autopsiat e femeie!

În romanul lui Gautier e clar că domnișoara care se deghizează în bărbat vrea să fie asimilată, vrea să intre într-o lume la care, altfel, nu ar avea acces, cea a bărbaților. Și o face pentru a-și cunoaște mai bine iubitul, pentru a înțelege „din interior” psihologia masculină, pentru a-și proba forțele. Să știți însă că și în folclorul românesc apare câte o fată de împărat care se visează fecioraș. Am găsi cel puțin zece basme pe tema asta și le-am inclus în subcapitolul „Zoe, fii bărbată”. Dar mai e un caz în istoria literaturii române, despre care a scris într-o teză de doctorat o domnișoară de la Deva, așa cred. Am publicat un fragment și în revista *Orizont*. A apărut chiar o carte, rezultat al documentării în arhivele Securității. Foarte ciudată această poveste despre o schimbare de sex din anii 50, în România stalinistă! În anexa tezei respective erau reproduse și documentele doveditoare. E vorba despre prietena prozatoarei Olga Caba, Erica Tecău. Cele două profesoare trăiau în cuplu, după divorțul Olgăi Caba de criticul de artă Raoul Șorban. Ei bine, prin anii 50, doamna Erica a devenit legal domnul Eric și cuplul, retras la Sebeș, după ieșirea din închisoare a Olgăi Caba, a dus o viață extrem de discretă.

Mihaela Ursa: Deci și-a schimbat prenumele.

Adriana Babeți: Da. A devenit oficial Eric.

Ovidiu Pecican: Pot să pun și eu o întrebare? Întrebarea mea se referă la o nedumerire provocată de filmele la care, recunosc, mă mai uit din când în când. Rolul de *domina* este un rol de amazoană?

Ruxandra Cesereanu: Accesoriile sado-maso, la ele te referi? La dialectica exhibiționism-voyeurism?!

Ovidiu Pecican: Mă refer la rolul de dominatoare. Și a doua întrebare era dacă rolul acesta de amazoană poate fi socotit un rol tradițional feminin, așa cum e rolul matern, rolul de gospodină, e tradițional sau e contrastant cu tradiția?

Adriana Babeți: Poveștile cu amazoane derivă dintr-un filon mitic, deci foarte vechi. Dintr-o tradiție a reprezentării femininului. Asta, da. Dar nu se pune problema de a le așeza alături de mame, gospodine etc., cum spui. Doar în culturile stepelor (la sauomați, sarmați și sciți) sau în cele caucaziene, aceste femei războinice sunt valorizate pozitiv. Am citit recent studiile lui Iaroslav Lebedinski pe această temă. El e arheolog de profesie, dar știe multă etnologie și antropologie și poate aduce argumente valide pentru specificul acestor zone, unde, fără să fie vorba despre societăți matriarhale, a existat un fel de egalitarism al distribuirii rolurilor sociale. Femeile nu doar că puteau, dar chiar erau obligate să lupte alături de soții, tații sau frații lor atâta vreme cât erau în stare. Și erau pregătite ca atare încă de mici. Inclusiv Platon, în *Legile*, pune în gura magistratului îndemnul către atenieni de a le lăsa pe tinere să deprindă arta echitației, a pugilatului, a mînuitului armelor, ca femeile lacedemoniene, deci ca spartanele, dar și ca femeile despre care s-au auzit nenumărate povești provenite din lumea sciților.

Corin Braga: Adriana, ca o completare, ca o încercare de răspuns la ceea ce întrebă Ovidiu, mă întreb dacă, dincolo de cazurile unor societăți care au coexistat istoric, sciții, sarmații, pe de o parte, grecii, romanii, de cealaltă, care sunt toate societăți de tip patriarhal, androcrat, nu e posibil ca mitul amazoanelor să conserve, sub formă mai degrabă doar de supraviețuire istorică, doar de reminiscență, amintiri din civilizațiile pre-patriarhale, de tip neolitic? Nu este evident cazul să revenim la Bachofen și la teoria matriarhatului, însă știm că în societățile de tip neolitic religia avea în centru o mare zeiță, o mare divinitate feminină creatoare, care dă naștere la tot ce există. Vorbesc de supraviețuiri în sensul în care deja cultura greco-latină, ca să nu mai vorbesc de cea creștină, vedeau în formele aculturate de șamanism paleolitic și în ritualurile orgiastice naturiste neolitice niște forme de religie primitivă, inferioară, barbară, sintetizabilă în actele vrăjitoarelor, privite condescendent și acuzator deja în Antichitate, ca să nu mai spun de Evul Mediu și Renaștere. Or, vrăjitoarele știm că sunt o figură aculturată și culpabilizată a unor preotese ale unor religii, preotese între ghilimele, mai vechi. Așadar, figura amazoanelor nu ar putea să fie și ea o asemenea supraviețuire din perioade pre-istorice?

Adriana Babeți: Poate să fie și asta. Unul dintre autorii care îmbrățișează această teorie, dar repet, fără să pronunțe vreodată explicit cuvântul amazoană, este un geniu dereglat, Otto Gross, pe care l-ați văzut recent în filmul...

Mihaela Ursa: *A Dangerous Method.*

Adriana Babeți: *Metodă periculoasă*, da. Și care, într-un fel, pe urmele lui Bachofen, propune o „revoluție a matriarhatului”, o recuperare a religiei Marii Mame. Recapitulează modul în care în Grecia antică aceste culte au persistat, dar niciodată nu le numește explicit pe amazoane, ci trimite la menadism, de pildă.

Corin Braga: Bine, Gross și ceilalți sunt psihanalisti și n-au o pregătire de istorici ai religiilor ca să poată documenta credibil toată povestea, ci o fac mai degrabă cu presupuneri arhetipale. Totuși, istoria religiilor, și de fapt istoria civilizațiilor, aduc mărturii pentru rolul mai marcat pe care l-au avut femeile, spre exemplu în culturile nordice, pe care le-ai pomenit, cum sunt walkiriile, sau în cele celtice, unde regina reprezintă regatul, și pe lângă care eroii sunt un fel de sateliți. În romanele cavaleresti, eroii rătăcitori se opresc pe lângă reprezentanta unei cetăți care e regina, și devin regi

electivi, nu prin moștenirea coroanei, ci prin câștigarea unei întreceri în urma căreia se căsătoresc cu regina cetății și rămân în funcție doar până vine altul mai puternic.

Ovidiu Pecican: Bine, dar o avem și noi pe Bendis de pildă, despre care istoricii zic că e echivalentul Dianei. Nu știu dacă e așa sau nu, dar, oricum, ea e o zeiță, o divinitate a vânătorii, deci beligerantă, și cred că e important lucrul ăsta. Și de aceea întrebam de *dominatrix*, pentru că acolo mi se pare că e o fantasmă în jurul modelului ăstuia, cum zicea un titlu de film, femeia e mereu deasupra.

Adriana Babeți: Trebuie neapărat să o pomenim aici, continuând ideea lui Corin, pe Marija Gimbutas, o cercetătoare de mare notorietate, tradusă cu două volume și în românește.

Corin Braga: Da? *Zei și zeițe ale vechii Europe..* S-a tradus?

Adriana Babeți: Au apărut la noi, în traducerea lui Sorin Paliga, *Civilizație și cultură și Civilizația Marii Zeițe și sosirea cavalerilor războinici*.

Călin Teuțișan: Am câteva întrebări și doar un amazonolog îmi poate răspunde la ele. Este tipologia *amazoanei* sinonimă cu tipologia eroică? În numeroase contexte, figura amazoanei apare ca *anti-erou*, ca erou negativ. Există contexte (literare? culturale?) în care o figură feminină să fie / să fi fost speculată în sens „amazonian”, fără a i se atașa conotații belicoase? De ce spun asta? Mă gândeam, de pildă, la cel puțin două exemple dilematice. Unul vine din opera barocă, celălalt din filmografia contemporană. Și anume, de pildă, în opera barocă, la Händel sau la Purcell, sunt de găsit o sumă de scenarii erotice și politice implicând personaje feminine ce poartă nume de amazoane. Uneori, aceste personaje devin un soi de oximoroni estetici: trimiterea onomastică intră în contradicție flagrantă cu natura, cu psihologia lor submisivă și suferitoare. Să fie doar o limită a grației dramatice pe care muzica epocii o impune? Să fie un „derapaj” venit din excesele unui joc baroc cu măștile? Sau e o formă de interpretare „romanțată” a ideii de *amazonism*, caracteristică unui spirit al veacului? Și mă refer acum la *opera seria*, iar nu la *opera buffa*, în care ironia și strategiile comicului ar fi justificat cu ușurință asemenea contraste.

Pe de altă parte, apropo de filme, integram cumva, mental, în lista dumneavoastră de nume (de foarte multe nume!), personaje feminine din producții cinematografice contemporane. Mă întrebam dacă nu și-ar găsi un loc pe această listă, în cadrul mai multora dintre capitolele pe care le delimitați acolo, eroina dintr-un film relativ recent, *The Countess* [*Contesa Báthory*], jucată de Julie Delpy; am aproape certitudinea că personajul ar putea face parte din această serie „amazoniană”. Desigur, tipul ei de „activism” e straniu, dar extrem de interesant: da, ea ucide, da, ea iubește violent, fără a fi însă o războinică, da, ea are această obsesie a sângelui, venind dinspre arhetipul imaginar european al femeii vampir; dar contesa Báthory nu iese la război și nu poartă armură, decât cel mult pe cea a unei expresii faciale disimulative. Obsesia ei de a bea sânge vine dintr-o fantasmă mai adâncă, arhetipală, a vieții eterne. Așadar, din bagajul uriaș de texte pe care le-ați consultat, există posibilitatea identificării unei asemenea figuri amazoniene nonrăzboinice?

Ovidiu Pecican: Mă gândesc că dacă amazoana poate fi și așa, atunci ce mai e amazoana, cum mai definim tipologia ei?

Adriana Babeți: La prima întrebare a lui Călin Teuțișan răspund cumva în carte, în introducerea pe care am făcut-o subcapitolului dedicat barocului. Sigur, reciclez multe locuri comune despre specificul baroc, despre jocularitatea barocă și despre estomparea tonului grav pe care l-au adus textele despre amazoane din Renaștere. Cred că însăși poetica barocului, însoțită de operele avute în vedere, conectate la un întreg context pregătit de Reformă și Contrareformă, poate da un răspuns la întrebare. Barocul aduce un mod specific de reprezentare a amazoanei, aparent superficial. E joc de măști.

Călin Teuțișan: Tocmai, barocul se joacă foarte mult cu această mască a amazoanei, estetizându-o, stilizându-o...

Adriana Babeți: Și asta începe chiar cu Shakespeare și trece...

Călin Teuțișan: ... printr-o conștiință exclusiv estetică.

Adriana Babeți: Vreau să vă spun că există studii pe care le-am parcurs destul de rapid și parțial, dedicate exclusiv teatrului liric pe scenele engleze din perioada barocă. E o bibliografie copleșitoare... Ce am remarcat foarte interesant sub aspect istoric: secolul baroc e secolul care are doar opt ani de pace. E cea mai belicoasă perioadă și, totuși, imaginea amazoanei e extrem de edulcorată, discretizată, demasculinizată. De ce se întâmplă așa într-un secol atât de bătaios, atât de sângeros în realitate? Mi-ar fi plăcut să am răgazul să studiez comparativ epocile acestea războinice, urmate de recrudescența imaginii amazoanei. Așa s-a întâmplat în perioada imediat următoare Primului Război Mondial. Am explicat acolo care e tot complexul de factori care generează o criză a masculinului. O criză iremediabilă. Era vorba despre un război devastator, care a făcut milioane de victime. Nimic eroic nu le fusese destinat nici bărbaților care au murit pe câmpul de luptă, nici celor întorși acasă mutilați fizic sau psihic.

Supraviețuitorii s-au întors, practic, într-o lume descentrată, „fără tați”, cum s-a spus de atâtea ori. Nu se spulberaseră doar marile imperii, ci o întreagă ordine în micile lumi din aproape fiecare familie. În perioada Marelui Război, femeile au preluat aproape toate rolurile și funcțiile atribuite tradițional bărbaților și, în plus, au învățat să se solidarizeze. A urmat, firește, nu?, un mare proces de emancipare feminină. Dar și cu obturarea și cu discretizarea modelului amazonic în textele pledante. Numai că mai apare ceva în perioadele de criză politică escaladată. În paralel cu acest proces emancipator, pe toate canalele mediatice se restaurează un model „clasic”, tradițional, de feminitate. E nevoie de femei care să-și exercite rolurile standard (mame, fiice, gospodine etc.), tocmai pentru a echilibra situația din familiile afectate de război. E de studiat...

Să răspund și la a doua întrebare, despre contesa Báthory. Evident că se produc contaminări, interferări, evident că aș putea face trimiteri la ele în capitolele consacrate sexualității amazoanelor. De ce? Pentru că amazoanelor le e atribuită încă din Antichitate o sexualitate descentrată. Ele sunt privite ca niște devoratoare de bărbați, la propriu, și la figurat, asemenea insectelor aceluia înșirozitoare, călugărițele, care își devorează masculii după ce s-au acuplat cu ei. Și amazoanelor li se pune în cârcă uneori chiar canibalismul. Sunt androfage, zic unele texte.

Călin Teuțișan: Aș reveni la o secțiune din fragmentul propus de dvs. care m-a interesat foarte mult, și anume aceea despre *pop culture*. În ce măsură poate intra în

seriile amazonice un arhetip al imaginarului *pop culture* contemporan, cu un succes enorm în mediile culturii comerciale – *vampirul* feminin? Mă gândesc, de exemplu, la o franciză cinematografică de uriaș succes, *Underworld*, în care personajul principal este o femeie vampir, jucată de Kate Beckinsale (actrița britanică, în paranteză fie spus, a făcut și o *Emma* clasică, după Jane Austen, în 1996...). S-a constatat o oarecare inaderență a publicului la filmele cu super-eroi femei. Multe dintre ele sunt eșecuri financiare – un caz este *Cat Woman*, de care ați și vorbit. S-a întâmplat la fel cu *Electra*, despre care, de asemenea, ați scris în fragmentul prezentat. Pe de altă parte, Selene din *Underworld* e un personaj de succes. În ce măsură se poate înscrie profilul vampirului feminin între aceste figuri *pop culture*, denominabile ca „amazonice”?

Corin Braga: Înainte să îi răspunzi la întrebări, aș aduce și eu câteva dezvoltări sau completări. Dacă epocile mai vechi, Antichitatea, Evul Mediu, perioada clasică chiar, au fost, într-o formă sau alta, de factură patriarhală, cu Renașterea și apoi mai apăsător în Romantism, începe o recuperare a feminității, a figurii arhetipale a femeii (a femeii meduzeice cum îi spune E. A. Poe). În secolul XIX se pun bazele mișcării feministe, care a ajuns apoi, în ultimele decade ale secolului XX și la început de secol XXI la valurile al doilea, al treilea, chiar al patrulea. În acest context, întrebarea mea, care cred că o continuă pe cea a lui Călin, este următoarea: în lumea noastră postmodernă, cu un imaginar „democratic”, în ce măsură mai putem vorbi de amazoane și nu vorbim pur și simplu de eroine, care sunt corespondentul eroilor. Lui Batman îi corespunde Catwoman, Wonderwoman este contrapartida lui Superman etc. Mai sunt ele amazoane, în sensul de figuri văzute ca excepții, sau sunt pur și simplu corespondentul în feminin al eroului, figuri normalizate așadar?

Adriana Babeți: Evident că nu sunt amazoane „standard”. Standardul acesta ar presupune existența a cel puțin șase invarianți într-un profil de amazoană „ca la carte”. Adică niște componente comportamentale, atitudinale, regăsite sau nu, integral sau parțial, pe tot traseul istoric. Am insistat în carte, poate prea tranșant, e adevărat, asupra acestui „stas”. Variantele stilizate ale amazoanelor, modulările de comportament și sensibilitate pe care le manifestă urmașele războinicilor din antichitate sunt extrem de numeroase. Dar mi-a fost foarte greu să le includ aici, pentru că atunci inventarul formelor de emancipare feminină, cu o componentă de agresivitate, ar fi fost nesfârșit. Cât de mari puteau fi extensiile? Enorme! Sigur că ar fi loc și de o vampiriadă, dar când aș mai termina cartea? Dar e perfect valid ce spuneți.

Călin Teuțișan: Aș putea înțelege că figurile vampirice s-ar apropia, mai degrabă, de formula aproape clasică de „amazonism”?...

Adriana Babeți: Nu mă pot pronunța, pentru că nu am văzut filmele la care vă referiți. Poate ar merita să văd măcar unul.

Andrei Simuț: Dar apropo, chiar voiam să vă întreb despre filmul *Metropolis*, care e un caz paradigmatic pentru problema femeii din interbelic (scenariul e semnat tot de o femeie, Thea von Harbou) și paradigmatic și pentru funcția femeii în distopiile secolului XX, unde ea asumă adesea un rol războinic, revoluționar, de ferment al luptei contra sistemului opresiv (cum e *1984* a lui Orwell).

Adriana Babeți: Este pomenit..

Sanda Cordoș: Acum eu nu vreau să vă dau teme suplimentare, dar vreau să fac niște aprecieri și o sugestie. Niște aprecieri răspunzând întrebărilor cu care ai început toată prezentarea din seara asta. Eu cred că ți-a ieșit așa, într-un mod amazonic, ți-a ieșit din plin și, la un moment dat, pe baza fragmentului pe care l-ai citit și pe baza prezentării, pe care le-ai lucrat așa, ca un institut, ți-ai făcut o enciclopedie. E un proiect foarte ambițios și tipologic, și istoric. Acum, mie, mai ales din fragmentul pe care l-ai citit, ce mi s-a părut foarte important, mi se pare ca un contrafort solid la ce faci tu, în linia de care vorbea și Călin, este că ai avut în vedere, cel puțin în capitolul acesta, dar asta mă face să cred că e un întreg, o dimensiune politică, că mereu te-ai raportat la un context, la mișcări, la revoluții, și asta cred că e o deschidere și în același timp un contrafort solid. În ceea ce privește temerea pe care zici că o ai legată de stil, mie mi se pare din nou că ți-a ieșit foarte bine și am citit cu încântare paginile tale, admirând tocmai felul în care, lucrând cu o informație foarte bogată, care poate la un moment dat s-ar putea să te paralizeze și pe tine și cititorul, lucrând pe tipuri de discurs atât de variate și care majoritatea vin din cultură, fie cultură standard, fie cultură populară. Tu ai reușit să le faci într-un stil, ca să recurg la termenul acesta, prietenos, accesibil, fără să pierzi din ce s-ar numi o înălțime a unui discurs academic. În vreme ce citeam m-a gândit, dar m-am gândit cu admirație, chiar în termenii aceștia: Adriana scrie aici ca o amazoană, dar nu era nimic rău în chestia asta. Și cu niște aripi culturale foarte mari. Eu așa cred, eu așa am citit. Deci stilul acesta accesibil și prietenos nu-ți trage tema în jos, dacă asta e temerea.

Adriana Babeți: Da, mare temere!

Sanda Cordoș: Apoi, ce mi-a trezit din nou o vibrație admirativă, este felul în care tu ți-ai structurat amazonic cartea, cu toate capitolele respective. Asta demonstrează un acord între temă și structura ei, ceea ce mi se pare foarte ingenios și foarte bine. Tocmai de asta, capitolul ultim mi se pare că nu se potrivește cu nimic.

Adriana Babeți: Capitulară?

Sanda Cordoș: Da. Nu e pregătit de nimic.

Ovidiu Pecican: Poate e o capcană...

Sanda Cordoș: După ce ai construit atâta, nu cred că poate fi vorba de o capitulare, ci un semn de pace, un act de mărinimie. Și asta mi s-a părut că nu merge pe final, că și finalul trebuie să fie amazonic.

Horea Poenar:Sau cel puțin se retrag și devin iarăși vizibile. Eu, la rândul meu, aș vrea să observ în primul rând că nu e nicio problemă de tonalitate sau de stil aici, eventual pentru un cititor foarte rigid, dar nu cred că aveți nevoie de un asemenea cititor și nici tema nu cred că i-ar plăcea unui asemenea cititor. În al doilea rând, și pe mine m-ar interesa aspectul acesta de politică a imaginii și a identității, pe de o parte, atât din perspectivă istorică, cum apar figurile diferite sau trăsăturile structurale, să zicem, ale amazoanei și, în același timp, ce efecte au aceste apariții de-a lungul timpului. Există vreun efect real sau numai de suprafață? Dacă discutăm, spre exemplu, de secolul XX, de perioada contemporană și pop culture, am putea merge pe ideea că figura amazoanei este utilizată atunci când este populară și mai puțin utilizată

atunci când nu produce până la urmă un beneficiu comercial. Deci în ce măsură există un efect mai profund, de politică a gesturilor, a identității etc.

Pe de altă parte, pe mine m-ar interesa foarte mult în ce măsură veți reveni la un moment dat, să zicem, din acest ocol extrem de detaliat prin arhiva istorică și de mentalitate asupra imaginii amazoanei, la problema de la care ați pornit, „armele și literele”. Veți reface această legătură până la urmă mai largă dintre ele? Mă gândesc dacă figura amazoanei nu este în același timp o încercare de a avea acces atât la arme, cât și la litere, pentru că în felul acesta, intrând într-un imaginar și în niște obișnuințe ale discursului care provin din zona masculină, e în același timp un acces la voce, acces la lege etc. Sfârșitul amazoanelor ar putea fi, din perspectiva aceasta, încheierea acestui acces. Mă gândesc că o dați ca exemplu pe Irene Adler, care nu știu cât de amazoană mai este, dar rolul ei, vă amintiți, acolo e în joc o imagine, care poate pune sub semnul întrebării reputația regelui, deci a tatălui etc. Această imagine este salvată, dar în același timp ea rămâne nevăzută. Și, în același timp, deși îl învinge pe Sherlock Holmes, victoria ei e un pic tristă, pentru că ea dispare pentru totdeauna, accesul ei în vizibil se încheie cu această victorie asupra detectivului bărbat, care e în același timp un simbol al rațiunii și al logicii.

Adriana Babeți: Mulțumiri pentru observații și Sandei, și dumneavoastră. Cred că „arme și litere” e deocamdată îngropat ca proiect, pentru că, revăzând ce am lucrat în 5-6 ani, îmi dau seama că ar fi un proiect ciclopic. Dacă ar fi să urmăresc strict toposul „arme și litere” ar fi ceva irelevant, deoarece chestiunea a fost deja rezolvată de Adrian Marino, în mare. Deci n-ar avea rost să reiau tema ca atare. Iar pentru extensia pe care am imaginat-o inițial, practic mi-ar trebui o viață. Să vă spun însă la ce m-am gândit, ca posibil proiect...Cine știe? Ar fi un alt volum, care, împreună cu *Dandysmul...* și cu *Amazoanele...*, ar compune un triptic. Dacă o să mă țină puterile, aș face o carte despre strategiile seducției prin scris. Ar fi o carte despre întâlnirea epistolară (amoroasă sau nu) dintre scriitorii mai efeminați, unii chiar dandies, și niște femei reale, scriitoare sau nu, foarte puternice. Nu ar fi multe, să le zicem cupluri, de factura aceasta, dar câte sunt, ar oferi o pradă bună pentru o cercetare. Mă rog cerului să-mi ajungă dioptriile ca să pot termina cartea despre amazoane.

Dar să răspund și întrebării referitoare la felul în care o imagine, o reprezentare din secolul XX, de pildă, a amazoanei, pusă intens în circulație, poate avea o influență socială vizibilă, concretă. Și mă gândesc nu doar la ceva ce ține de suprafața lucrurilor, să zicem, cum ar fi o întreagă industrie a modei feminine, ci la ceva mult mai adânc. Și anume, la o schimbare de atitudine legislativă în multe țări occidentale, și nu numai. Interesului tot mai mare al tinerelor femei și al fetelor pentru zone profesionale multă vreme obturate pentru ele (academiile militare, de poliție sau navale) li s-a răspuns concret, la capătul unor numeroase dispute și apoi negocieri, cu deschiderea acestor instituții de învățământ pentru candidații-femei. Apoi, problema angajărilor femeilor în armată, poliție, în trupele de comando ș.a.m.d., intrarea lor tot mai intensă în politică a fost poate rezolvată și ca o consecință, cred, a faptului că în *pop culture* reprezentările, să le zicem, amazonice, au avut succes. Deci s-au câștigat niște drepturi pentru care milita feminismul. Acum, în postfeminism, unele autoare acceptă această variantă echilibratoare, care stinge tensiunea, tocmai pentru că marile drepturi ale femeilor au fost cucerite. Deci procesul emancipator e încheiat. Pentru altele, dimpotrivă, el rămâne deschis, deoarece modelul de tip patriarhal e încă prezent în foarte multe zone, inclusiv în cele mai democratice societăți. Sigur că ar fi interesant de urmărit fenomenul inclusiv în jocurile pe calculator. Dar deocamdată m-am oprit la reprezentări filmice, în toate variantele lor. Atâta am putut.

Mihaela Ursa: O cauză a lipsei de coerență între un prototip sau un model propus de cultură și absența unui comportament care să dovedească un soi de emulație dinspre literatură spre societate e de pus și pe seama tratamentului diferit de care are parte cultura pop. Și acesta e unul dintre meritele foarte mari ale cărții pe care am vrut să le semnalez. N-am de făcut decât niște observații de detaliu, care se leagă de unul dintre complexe noastre, nu numai românești, cred eu europene...

Horea Poenar: Complexe academice...

Mihaela Ursa: Da. Și estetice, în general. Chiar dacă teoretic și intelectual ne-am desprins de teoriile despre primatul esteticului, n-am reușit să depășim ideea la un nivel mai profund și asta se vede în tratamentul de care are parte cultura pop în tipul acesta de analize, în care cele două zone nu se amestecă. Ori faci analiză doar pe cultura pop, ori faci doar analiză pe literatură și film de artă, dar nu le amesteci. Or, ăsta e un lucru pe care cartea ta îl semnalează. În primele pagini spui că, probabil, estetizării vor strâmba din nas, dar mie mi se pare normal să fac analize ținând cont și de unele, și de altele. Pentru a analiza un comportament social cred că ai nevoie de o anumită formă de stereotipizare, de așezare în timp și de tipizare, care întârzie să se formuleze în absența unei producții de masă realizate estetic.

Adriana Babeți: Apropo de ce spui, Mihaela, n-am nicio prejudecată, pentru că frontierele dintre calibrările mari estetice și comercialul popular nu sunt totdeauna rigide. La literatură sunt mai neîndurătoare, n-am ezitat să taxez drept maculatură trei sferturi din producțiile românești, fie ele utopii sau distopii ginocrotice.

Ovidiu Pecican: Eu și Corin suferim..

Adriana Babeți: Deci n-am făcut rabat esteticului. Dar cred că am dreptate să spun că în film, de pildă, stilul wu-xian în care e făcut, să zicem, *Tigru și dragon*, e impecabil estetic. În ce privește literatura, să știți că sunt mare amatoare de thrillere, în special de cele nordice. Nu mă împiedic de traduceri mai mult sau mai puțin reușite și afirm că romanele astea, în care apar războinicele noastre stilizate din mileniul trei, sunt profesionist scrise, absolut valabile. Așa că n-am prejudecăți. Nu apartenența la un gen popular face diferența, ci profesionalismul cu care mari regizori, cum e de exemplu Tarantino, o reciclează, de pildă, pe *Modesty Blaise*, care e un icon, și pe care o strecoară sub formă de comics în *Pulp Fiction*, când protagonistul e trimis la toaletă să citească *Modesty Blaise*.

Corin Braga: Adriana, nu cred că aceasta e cu adevărat o problemă pentru cercetarea ta. Mihaela semnalează, într-adevăr, o problemă de reflexe ale criticii românești și poate și europene, dar acestea nu cred că te vizează pe tine, de vreme ce tu nu ți-ai propus o analiză a canonului sau o reconstrucție a canonului și nici o aruncare a lui în aer. Scopul tău nu este de a egaliza figuri generice, nici de a recupera genuri minore, nici de a reorganiza ierarhiile. Tu ți-ai propus o analiză pur tematică, în care valoarea este secundară în raport cu figura. Analiza imaginarului colectiv nu este condiționată de calitatea estetică a materialului prelucrat, figurile clișeizate și stereotipe sunt la fel de utile ca și cele unice, studiile de caz pe Shakespeare sunt la fel de relevante precum cele produse într-o subcultură media.

Adriana Babeți: Da, dar nu mă pot abține, cel puțin în cazul literaturii, să nu spun, de exemplu, că distopiile lui Blasco Ibáñez, care au avut un mare succes în epocă, sunt totuși mediocre. Deci nu mă pot abține să nu spun acest adevăr când e cazul.

Anca Hațiegan: Mă gândeam acum iar la niște filme – chiar am făcut o „baie de amazoane” la sfârșitul săptămânii trecute și am revăzut *Hedda Gabler*, spectacolul lui Andrei Șerban de la Teatrul Maghiar, a cărui protagonistă e un fel de anti-amazoană, care se sinucide, e amazoana lașă, deși dotată și cu o doză de eroism (aici e cu semnul întrebării); de asemenea am reușit să văd *The Iron Lady*, filmul pentru care e nominalizată Meryl Streep la Oscar. Apropos de *Iron Lady*, mi-a mai venit în minte încă un film, tot cu Meryl Streep, *One True Thing* (nu știu cum a fost tradus titlul la noi), în care apare figura unei femei care ajunge să-și asume eroic rolul de casnică. E acolo o dispută dintre mamă și fiică: cea din urmă o ia pe calea tatălui, intelectualul familiei, și are la rândul ei o carieră „masculină”, academică, refuzând tot ce ține de casnic, dar, fiind nevoită la un moment dat să-și îngrijească mama bolnavă de cancer, fiica descoperă într-un final latura „eroică” a condiției de mamă și gospodină. În *The Iron Lady* iar e vorba de un anumit fel de eroism: filmul o are în centru pe Thatcher, suferind de demență senilă, care, la capătul carierei politice, într-un moment de luciditate, la finalul peliculei, își asumă cu un soi de stoicism rolul de femeie destinată să spele vase și se întoarce la existența anodină a femeii de bucătărie pe care o refuzase toată viața. Filmul e construit pe un scenariu de tragedie, dar o tragedie modernă, să spunem.

Ovidiu Pecican: E imposibil să epuizezi cazuistica.

Adriana Babeți: Amazoanele standard, începând cu Pentesilea și terminând cu eroinele Renașterii, sunt învinse. O excepție ar fi Marfisa, din *Orlando innamorato* de Boiardo, care se căsătorește, se pacifică, se creștinează. În rest, la capătul acelor dueluri cu eroii, niște dueluri amoroase, de fapt, amazoanele mor. Chestie pe care o regăsiți ultrastilizată, reciclată, adusă la zi, în filmele care n-au happy-end, dar nici un sfârșit atât de tragic, prin moarte. Un exemplu ar fi *La femme Nikita*, unde, în final, e o asumare a singurătății, a abandonului, a plecării nu se știe unde. Să zicem că ar fi un fel de capitulare.

Laura Pavel: Am remarcat și eu adecvarea acestei analize a mitului amazoanei făcută în sfera *pop culture*, care însă nu cred că provine din vreo intenție a autoarei de a avea succes la abordările culturaliste de ultimă generație. O asemenea potrivire trebuia, cumva, să se întâmple, fiindcă foarte multe mituri culturale își testează valabilitatea sau longevitatea în cultura pop, mai exact dacă reușesc să depășească granițele culturii de elită. Am constatat asta îndrăznind să mă ocup de așa-zisul canon, ori, i-aș spune, de *mitul* Shakespeare. Există un mit Shakespeare a cărui viabilitate, a cărui confirmare a statutului său de mit cultural, în fond, se vede și dintr-o simptomatică frecvență a „personajului” Shakespeare în filmografia ultimelor decenii, ca și în câteva romane de tipul ficțiunilor istoriografice despre viața „marelui Will”. Cu alte cuvinte, acesta e un alt mit ori reper al canonului din *high culture*, care însă pare că trebuie să treacă testul de a fi valabil și în, să spunem, *low culture*.

Fie că putem efectiv crede că ar fi explodat distincția între aceste două paliere ale culturii, fie că rămânem la prejudecata că se perpetuează această ruptură între *high*, *pop* și *low culture*, și suntem în continuare, poate, hiper-esteți, în oricare dintre cazuri putem depista, până la urmă, astfel de mituri culturale, le putem recunoaște un

astfel de statut tocmai pentru că Othello, sau Lear, sau – iată – amazoanele au capacitatea uimitoare de a *trece* pragul dintr-un regn socio-cultural în altul. Cred, prin urmare, că e foarte bine că argumentația cărții include referiri la filmografia cu amazoane, mai ales că filmele de larg consum verifică forța de seducție a unui fel de mit al amazoanelor. Desigur, asta dacă putem cădea de acord că e mit, narațiunile amazonice nefiind, firește, atât de canonice precum miturile culturale exemplare. E însă, cum demonstrează Adriana, o piatră de încercare interpretativă, de detectivistică hermeneutică, această ipostază a feminității alternative, care se vrea uneori a fi considerată arhetipală...

Ovidiu Pecican: Cred că tu spui că nu e *cool*, dar e foarte *cool*.

Laura Pavel: Da. Voiam să mai spun însă că mi se pare foarte simptomatic că suntem incitați la atâtea asocieri comparatiste. Într-un fel, Peco semnala și un risc aici, acela că dacă asociem amazonismul cu atâtea alte ipostaze ale feminității (până și capitularea la cariera casnică, pentru că asocierea cu vampirițele și cu vrăjitoarele încă mai pare justificată), ne putem întreba: ce nu e legat de amazoană? E un pericol aici, oare atâtea comparații nu se pot neutraliza reciproc? Faptul că suntem incitați să facem atâtea asocieri e dat și de generozitatea metodei, care e, desigur, una esențialistă, e o cercetare clasică, spunea și Corin, de comparatism și tematism, care până la urmă este cumva esențialistă: ar exista o invariantă general-umană de tipul feminității amazonice, care traversează epocile și zonele geografice și de mentalitate. De aici ar fi interesant să începă alte analize, ale dvs. și ale altora, pe fragmente, în mic, pulverizate. Până la urmă, dincolo de sensuri comune, de o esență care să străbată veacurile în ce privește amazonismul, poate chiar mai interesante sunt diferențele până la nivel micro, știu eu, o comunitate de fani ai unui anumit tip de gen, benzi desenate, ei adaugă un anume sens acestei figuri reînviată azi în cultura pop, și nu le pasă prea mult de ce zic alții, au anumite fantasme și proiecții pe care le pun acolo. De aici s-ar putea despica o sumedenie de alte analize antropologice și de imagologie.

Ovidiu Pecican: Laura, tu crezi că indiferent dacă e Artemis cu arcul sau Atena cu lancea, e vorba de zeița luptătoare, beligerantă și asta e chipul care se reconstituie cumva din avatarii ăștia, mi se pare, nu?

Laura Pavel: Dar încă ceva: motivul *femme fatale* ar presupune poate, iarăși, o contaminare cu amazonismul în „jungla” urbană, pentru că incitant ar fi să vedem hibridările cu diverse alte mituri ale modernității. Numai că nu e chiar amazoană nici acea figură de tipul *femme fatale* (Lulu a lui Wedekind, de pildă)... Apropo de politizare, de interpretări militante (îndreptățite, uneori) din sfera studiilor culturale, există o carte editată de Domnica Rădulescu, profesoară în Statele Unite, și de o colegă a ei, Valentina Glajar, o carte de studii de imagologie, intitulată *Vampirettes, Wretches and Amazons: Western Representations of East European Women*. Unul dintre studii este dedicat figurii mediatică a sopranei Angela Gheorghiu, receptată nu o dată ca „monstru” misterios, ca „La Draculeta”.

Călin Teuțișan: Da, acesta e titlul care i se dă adesea, în presa străină, Angelei Gheorghiu. Ea a profitat inteligent de această titulatură, nu doar mediatic, ci și artistic, în sensul că, de pildă, tocmai se pregătește o operă compusă anume pentru ea, care se cheamă *Draculete*.

Laura Pavel: Oricum, cartea e una de micropolitică a culturii, de antropologie, nu neaparat militantă în sens feminist, de data asta. De pildă, Domnica Rădulescu vorbește de imaginea unui Celălalt, a unei Celeilalte care rămâne, paradoxal, foarte aproape de Același, iar o asemenea alteritate aproape insesizabilă devine mai angoasantă pentru occidentali decât alteritatea radicală, de exemplu cea ținând de altă rasă decât cea caucaziană, sau de altă orientare religioasă sau sexuală. Pe când figura unei femei care pare că îți seamănă foarte mult, dar totuși e diferită, provenind din Europa Centrală și de Est, din fostele țări comuniste, ajunge o apariție cu atât mai alienantă; *tu*-ul riscă să fie, poate, un *eu*, și riscul e să surpe acel *eu*, să-i ia locul pe nesimțite; străinul, străina de lângă tine, cel sau cea care pare să-ți fie la fel și totuși nu-ți e, deci de fapt e la mijloc tot o interpretare politico-imagologică. Prin urmare, diversele comunități culturale, interpretative își pot adăuga sensurile dorite în funcție de această cercetare.

Ruxandra Cesereanu: Asta e o epocă a hibridărilor, e exact ce-ai spus tu, nu mai există un model tare al amazoanei. Ci hibridări, amestecuri, fuziuni...

Adriana Babeți: Spuneți că e o linie nu neapărat secundară, dar nu foarte vizibilă, Devine foarte vizibilă în momentul în care am observat, punând cap la cap poveștile cu amazoane, că toți marii eroi ai Greciei se legitimează ca mari eroi, după ce se înfruntă și cu câte o amazoană. Asta se întâmplă și cu Heracle, și cu Perseu (care înfruntă Gorgona), și cu Tezeu. Atât de puternic e acest mod de a proba eroismul masculin în mentalul greco-roman, încât i se atribuie chiar lui Alexandru Macedon, personaj istoric, o întâlnire cu o amazoană. Din ce s-a putut reconstitui, e vorba despre un alt fel de luptă corp la corp, una amoroasă, pentru că regina amazoanelor îi face marelui Alexandru o vizită de curtoazie în cort, dintr-un imbold eugenic: ar vrea ca din unirea lor să se nască o făptură extraordinară.

Ovidiu Pecican: E ca regina Saba, la Solomon...

Adriana Babeți: Sunt destul de mulți istorici care consemnează întâlnirea lui Macedon cu amazoana-regină.

Corin Braga: Să nu uităm că Herakles sau Ahile, printre probele lor, trebuie să înfrunte și o Pentesilea, o eroină agresivă, trebuie să supună femeia. Dar tot ei în copilărie, tot ca o probă inițiativă pentru erou, au fost crescuți printre fete, îmbrăcați în fete. Uneori se schimbă, ca Tiresias, în femeie, de unde și întrebarea pe care Zeus i-o pune acestuia, știți povestea: cine se bucură mai mult în dragoste, bărbatul sau femeia?

Adriana Babeți: Ca să râdem puțin: niciunul.

Ruxandra Cesereanu: Nu, întrebarea pusă pe șleau (dincolo de mitologie) este: cum te bucuri și te împlinești mai bine erotic? Asta întreabă Zeus. Ca femeie sau ca bărbat? Iar Tiresias pledează pentru bucuria sporită a femeii...

Corin Braga: În proporție de 9 la 1.

Ovidiu Pecican: Dăm copiilor să citească *Legendele Olimpului*?

Corin Braga: Ca să închei, iată două forme complementare de inițiere a eroilor prin feminitate. Cea a copilului, care e între cele două sexe, este ambigen, sau este androgin, și cea a omului matur, care, ca probă maximă a maturizării în multe culturi arhaice, se diferențiază și își asumă sexul.

Adriana Babeți: Ce încheiere potrivită! Vă mulțumesc tare mult!

Corin Braga: Adriana, și noi îți mulțumim, ne simțim cu toții îmbărbătați, iar bărbații puțin feminizați...

Adriana Babeți: Sper să termin cartea până la vară. Iar ajutorul vostru a fost de neprețuit. Mi-ați clarificat o mulțime de lucruri.

Ovidiu Pecican: Dar toată lumea știe că debutăm cu fiecare carte...

Adriana Babeți: O mare problemă a fost, cum v-am spus încă de la început, cea a tonului. O doctorandă a insistat să-mi spună că vede cartea ca pe o lucrare academică și că, prin urmare, tonul nu trebuie să fie relaxat. O carte beton armat, asta ar fi de dorit.

Sanda Cordoș: Cred că doctoranda avea complexe ei. Pentru că, Adriana, marile cărți de teorie, de sinteză, sunt scrise cu lejeritate și accesibile.

Adriana Babeți: Pe de altă parte, niște prieteni bărbați au zis că e sufocant de multă informație și că, practic, tonul meu riscă să se piardă.

Mihaela Ursa: Mie mi se pare că aici e mult mai fluidă trecerea de la o idee la alta, de la o informație la alta decât în *Dandysmul*.

Ovidiu Pecican: Singura mea obiecție e că femeilor amazoane li se dedică un număr infinit superior de pagini decât băieților dandy!

Mihaela Ursa: Oricum, te poți consola că băieții dandy au stat la coada amazoanelor...

Ovidiu Pecican: Asta mă mai calmează un pic!

Adriana Babeți: Oricum, nu știu cum să vă mulțumesc pentru faptul că ați organizat această întâlnire. Și vă felicit pentru toate întâlnirile Phantasma.

Ovidiu Pecican...Când trebuie să predați volumul în editură? Văd în acest proiect o reciclare istorică și mitologică la adresa Anei lui Manole.

Adriana Babeți: Am și un capitol body-building. Asta ca să fac o glumă. Mai am de redactat *Contraatacul*, în care pun titlul cărții sub semnul întrebării: *Amazoanele – o poveste?*

Ovidiu Pecican: Să-i spunem lui Silviu Lupescu să mai aștepte.

Transcriere de Andrei Simuț